

บัตรเงินฝาก: ศึกษาถึงความเป็นตรາสารเปลี่ยนมือและบทกฎหมายที่นำมาใช้บังคับ

นางสาวฐิตินันท์ มงคลพิทักษ์สุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ISBN 974-14-2688-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NEGOTIABLE CERTIFICATE OF DEPOSIT : CASE STUDY OF
THE NEGOTIABLE INSTRUMENT AND ITS APPLICABLE LAW

Miss Thitinan Mongkolpitaksuk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

ISBN 974-14-2688-7

Copyright of Chulalongkorn University

491344

หัวข้อวิทยานิพนธ์

บัตรเงินฝาก: ศึกษาถึงความเป็นตราสารเปลี่ยนมือและบทกฎหมายที่นำมาใช้บังคับ

โดย

นางสาวจิตินันท์ มงคลพิทักษ์สุข

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

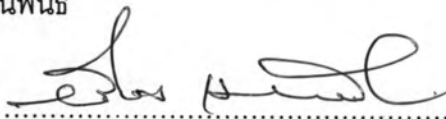
อาจารย์ที่ปรึกษา

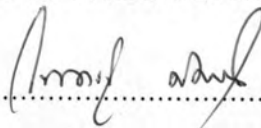
รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

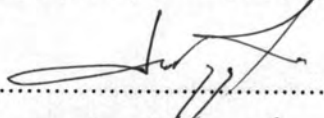

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตินันท์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยันติ ไกรกาญจน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ชาญชัย บุญฤทธิ์ไชยศรี)

..... กรรมการ
(อาจารย์ธนวัฒน์ เนติโพธิ์)

ฐิตินันท์ มงคลพิทักษ์สุข : บัตรเงินฝาก: ศึกษาถึงความเป็นตราสารเปลี่ยนมือและบท
กฎหมายที่นำมาใช้บังคับ. (NEGOTIABLE CERTIFICATE OF DEPOSIT: CASE STUDY
OF THE NEGOTIABLE INSTRUMENT AND ITS APPLICABLE LAW) อ. ที่ปรึกษา :
รศ.ไพฑูริย์ คงสมบูรณ์. หน้า. ISBN 974-14-2688-7.

การออกบัตรเงินฝากชนิดเปลี่ยนมือได้ (Negotiable Certificate of Deposits: NCD) มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการ
ระดมทุนจากประชาชนและเพื่อให้ตราสารทางการเงินที่เปลี่ยนมือได้เกิดความคล่องตัวในการโอน และให้ความคุ้มครอง
ผู้รับโอนที่สุจริต

ตราสารที่จะเป็นตราสารเปลี่ยนมือต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ (1) ตราสารนั้นสามารถโอนให้กัน
ได้โดยเพียงการส่งมอบหรือการสลักหลังและส่งมอบและไม่ต้องบอกกล่าวการโอนไปยังคู่สัญญาฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบตาม
ตราสาร (2) ผู้รับโอนได้รับโอนสิทธิตามตราสารมาโดยสมบูรณ์ และสามารถฟ้องร้องตามสิทธิในตราสารนั้นได้ในนามของ
ตนเอง (3) ผู้รับโอนตราสารต้องสุจริตและเสียค่าตอบแทน

การที่กฎหมายให้นำบทบัญญัติบางมาตราในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตัวเงินมาใช้บังคับทำ
ให้บัตรเงินฝากไม่เป็นตราสารเปลี่ยนมือที่สมบูรณ์ตามความมุ่งหมายของกฎหมายตราสารเปลี่ยนมือ เป็นต้นว่า การที่
ผู้ออกบัตรเงินฝากเขียนข้อความลบล้างหรือจำกัดความรับผิดชอบของตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 915(1)
อันเป็นการขัดกับหลักความรับผิดชอบของลูกหนี้ชั้นต้นที่ต้องรับผิดชอบอย่างเด็ดขาดตามข้อตกลงที่ตนได้ให้ไว้ หรือการที่ให้ผู้ทรง
สามารถซื้อคร่อมและเขียนข้อความห้ามเปลี่ยนมือลงในบัตรเงินฝากตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 995(3)
ซึ่งมีผลทำให้หากมีการโอนบัตรเงินฝากนั้นต่อไป แม้ผู้รับโอนบัตรเงินฝากจะสุจริตก็ไม่มีสิทธิไปกว่าผู้โอนบัตรเงินฝาก
ให้ตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 999 หรือเพราะบทกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ยังไม่เพียงพอที่ทำให้
บัตรเงินฝากเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่สมบูรณ์ เช่น ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้ทรง
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้แต่เพียงว่าผู้ทรงต้องมีตราสารไว้ในความครอบครองและต้องได้อิน
ตราสารมาโดยสุจริต สามารถแสดงให้เห็นได้ว่าตราสารนั้นมีการสลักหลังไม่ขาดสาย แต่ไม่มีบทบัญญัติกำหนดว่าผู้ทรง
โดยชอบด้วยกฎหมายต้องได้รับอินตราสารมาก่อนตราสารถึงกำหนดใช้เงินซึ่งถือเป็นคุณสมบัติสำคัญของการเป็นผู้ทรง
โดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต้องได้รับอินตราสารนั้นก่อนตราสารถึงกำหนดใช้เงิน หากมีการ
โอนตราสารภายหลังถึงกำหนดใช้เงิน ผู้รับโอนต้องรับไปซึ่งข้อบกพร่องที่มีอยู่ไปด้วย และผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน
ตราสารให้ตน

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องการแก้ไขพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 และ
พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ที่ใช้บังคับกับ
บัตรเงินฝากเพื่อให้บัตรเงินฝากเป็นตราสารเปลี่ยนมือที่สมบูรณ์ โดยให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ลักษณะตัวเงินเฉพาะบางมาตราที่สร้างความสมบูรณ์ให้บัตรเงินฝากมาใช้บังคับ หากมาตราใดที่ไม่สอดคล้องกับ
หลักความเป็นตราสารเปลี่ยนมือก็ไม่ให้นำมาใช้บังคับ และหากในเรื่องใดที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้
บัญญัติไว้ก็สามารถบัญญัติในรายละเอียดของเรื่องนั้นไว้เป็นการเฉพาะได้ เช่น นำมาตรา 924 มาใช้กับบัตรเงินฝาก หรือมี
บทบัญญัติเกี่ยวกับการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายที่ต้องได้รับอินตราสารมาก่อนตราสารถึงกำหนดใช้เงิน

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....^{จิราพร}

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

#4686229334 : MAJOR LAWS

KEY WORD: NCD / NEGOTIABLE INSTRUMENT / A HOLDER IN DUE COURSE

THITINAN MONGKOLPITAKSUK : NEGOTIABLE CERTIFICATE OF DEPOSIT: CASE STUDY OF THE NEGOTIABLE INSTRUMENT AND ITS APPLICABLE LAW. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. PAITON KONGSOMBOON. pp. ISBN 974-14-2688-7.

Negotiable Certificate of Deposit (NCD) is made to call up capital from people and to facilitate negotiable financial instrument transfer and to protect a transferee in good faith.

The negotiable instrument must possess three significant characteristics: (1) That instrument can be transferred by delivery or endorsement and delivery and without notifying the party liable to the instrument about the transfer; (2) The transferee is fully entitled to the rights of the instrument and can, by himself, initiate a lawsuit according to that instrument; and (3) The transferee must obtain the instrument for value and in good faith.

By applying some provisions from Civil and Commercial Code Title Re: Bills, the NCD cannot be a useful negotiable instrument according to the law concerning the negotiable instrument. For instance, Civil and Commercial Code Section 915(1) stipulates that the maker of the NCD has to obliterate or limit his liability. This is contradictory with the principle of the liability of primary parties which makes him unconditionally liable to what the parties agreed upon. For another example, Civil and Commercial Code Section 995(3) lays its principle that the holder can cross-cheque and note 'Not Negotiable' in the NCD. As a result, although the next transferee obtains the NCD in good faith, he does not earn a better right than the transferor by virtue of Civil and Commercial Code Section 999. Or perhaps it is due to the fact that the existing provisions are not sufficient to make the NCD a useful negotiable instrument. To illustrate, there are no provisions regarding the holder in due course. Civil and Commercial Code only defines that the holder must possess and obtain the instrument in good faith as well as being able to show that the bill has uninterrupted series of endorsement but there are no provisions stipulating that the holder in due course must have obtained the instrument before its due date although it is an important characteristic of the holder in due course. Such importance is because the holder in due course must have been transferred the instrument before it becomes due. If the transfer was made after the due date, the transferee would then get the restriction it might have on the instrument and the transferee had no better right than the transferor of such instrument.

Therefore, it is necessary to amend The Commercial Bank Act, (No.3) B.E. 2535 and Act on The Understanding of Financial Business, Securities Business and Credit Foncier Business, (No.3) B.E. 2535 which are applied to the NCD. In order to make the NCD a useful negotiable instrument, some provisions in Civil and Commercial Code Title Re: Bills need to be exploited. Sections that are not in line with the negotiable instrument principle should not be exploited. And for the issues that are not stated in Civil and Commercial Code, they can be specifically stated in details; for example, applying Section 924 to the NCD, or enacting a provision with regards to the holder in due course who has to obtain the instrument before it becomes due.

Field of study Laws
Academic Year 2006

Student's signature.....
Advisor's signature.....

(Handwritten signatures)

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สำเรียง เมฆเกรียงไกร เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาเสียสละเวลารับเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยนติ ไกรกาญจน์, อาจารย์ชาญชัย บุญฤทธิไชยศรี และอาจารย์ธวัชมน เนติโพธิ์ ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบุญ เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับผู้เขียน ซึ่งท่านได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ และอธิบายข้อกฎหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวเงินและกฎหมายตราสารเปลี่ยนมือมาตั้งแต่เริ่มค้นคว้าในชั้นบัณฑิต สัมมนาจนแล้วเสร็จเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ พี่สาว และญาติๆ ที่เป็นกำลังใจให้กับผู้เขียนเสมอในการทำวิทยานิพนธ์ ขอบคุณคุณศรัทธา หุ่นพยนต์ และคุณวีรภัทร ชัยรัตน์ ที่ช่วยแปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษ และต้องขอบคุณเพื่อนๆ ทั้งที่ธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์ฯ ของผู้เขียนทุกคนที่คอยสอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือผู้เขียนในทุกๆ ด้าน ทั้งให้กำลังใจและเป็นแรงผลักดันให้ผู้เขียนทำวิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	2
1.4 วิธีการวิจัย.....	3
1.5 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 ความทั่วไปเกี่ยวกับบัตรเงินฝากและสถานะทางกฎหมายของบัตรเงินฝาก.....	4
2.1 ความหมายของบัตรเงินฝาก.....	4
2.2 ประวัติความเป็นมาและสถานะของบัตรเงินฝาก.....	5
2.2.1 ประวัติความเป็นมาของบัตรเงินฝากในต่างประเทศ.....	5
2.2.1.1 ที่มา.....	5
2.2.1.2 ลักษณะของตราสารบัตรเงินฝากที่เปลี่ยนมือได้.....	6
2.2.1.3 ประเภทของบัตรเงินฝาก.....	7

2.2.2 ประวัติความเป็นมาของบัตรเงินฝากในประเทศไทย.....	9
2.2.2.1 ความเป็นมาของบัตรเงินฝากในประเทศไทย.....	9
2.2.2.2 ลักษณะของบัตรเงินฝากและการออกบัตรเงินฝากในประเทศไทย ในปัจจุบัน.....	11
2.3 บัตรเงินฝากเป็นตราสารทางการเงินที่ใช้ในการระดมทุน.....	16
2.4 นิติสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาในบัตรเงินฝาก.....	19
2.4.1 นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ออกบัตรเงินฝากกับผู้ฝากเงินแบบมีบัตรเงินฝาก.....	20
2.4.2 นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ฝากเงินแบบมีบัตรเงินฝากกับผู้รับโอนบัตรเงินฝาก.....	22
2.4.3 นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้รับโอนบัตรเงินฝากในทอดสุดท้าย กับผู้ออกบัตรเงินฝาก.....	26
บทที่ 3 หลักเกณฑ์ของความเป็นตราสารเปลี่ยนมือ.....	28
3.1 คุณลักษณะของตราสารเปลี่ยนมือ.....	28
3.1.1 ความหมายของตราสารเปลี่ยนมือ.....	28
3.1.2 ตราสารเปลี่ยนมือเป็นเอกสารที่ก่อตั้งสิทธิ.....	32
3.2 หลักกฎหมายตราสารเปลี่ยนมือของต่างประเทศ.....	34
3.2.1 หลักกฎหมายอังกฤษ.....	35
1. ตราสารนั้นต้องเป็นตราสารที่ยอมรับกันในวงการค้า ว่าจัดอยู่ในลักษณะของตราสารเปลี่ยนมือ.....	35
2. ตราสารนั้นสามารถโอนได้โดยการส่งมอบ หรือโดยการสลักหลังและส่งมอบ.....	36
3. ผู้รับโอนตราสารจะได้รับสิทธิตามตราสารโดยสมบูรณ์ และสามารถฟ้องร้องลูกหนี้แห่งตราสารได้ในนามของตนเอง.....	40
4. ผู้รับโอนตราสารที่สุจริตได้รับความคุ้มครอง.....	41
5. ตราสารต้องอยู่ในสภาพที่สามารถจะส่งมอบให้กันได้.....	41

3.2.2	หลักกฎหมายสหรัฐอเมริกา (Uniform Commercial Code).....	43
1.	ลงลายมือชื่อผู้ออกตราสารหรือผู้ส่งจ่าย.....	44
2.	มีคำสั่งหรือคำมั่นสัญญาอันปราศจากเงื่อนไข ให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน.....	45
3.	จ่ายตามคำสั่งหรือแก่ผู้ถือ.....	46
4.	จ่ายเงินเป็นจำนวนที่แน่นอน.....	48
5.	จ่ายเมื่อทวงถามหรือเมื่อถึงกำหนดเวลา.....	49
3.2.3	หลักกฎหมายเอกรูป: อนุสัญญาเฮก ค.ศ. 1912.....	51
1.	ต้องมีคำบอกชื่อของตราสารเปลี่ยนมือ.....	51
2.	มีคำสั่งหรือคำมั่นสัญญาว่าจะจ่ายเงินให้เป็นจำนวนแน่นอน.....	52
3.	ลายมือชื่อของผู้ออกตราสาร.....	53
4.	เป็นตราสารที่สามารถโอนกันได้โดยการสลักหลังและส่งมอบ.....	53
3.3	ผลทางกฎหมายของการเป็นตราสารเปลี่ยนมือ.....	54
3.3.1	บุคคลที่ลงลายมือชื่อในตราสารต้องรับผิดชอบในความในตราสาร.....	54
3.3.2	ลูกหนี้ตามตราสารไม่สามารถยกข้อต่อสู้ที่มีต่อผู้โอน ขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนตราสารที่สุจริต.....	56
3.3.3	ผู้รับโอนตราสารมีสิทธิเรียกร้องตามตราสารในนามของตนเอง.....	61
3.3.4	ลูกหนี้ผู้รับผิดตามตราสารมิได้ไม่จำกัดจำนวน.....	62
บทที่ 4 การปรับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตัวเงิน		
	ซึ่งเป็นตราสารเปลี่ยนมือกับบัตรเงินฝาก.....	66
4.1	ข้อความที่ปรากฏในตราสาร.....	66
4.2	การโอนสิทธิตามตราสารโดยการสลักหลัง.....	75
4.2.1	การเขียนข้อกำหนดดลบล้างหรือจำกัดความรับผิด.....	78

4.2.2 การเขียนข้อกำหนดห้ามโอนตัวเงิน.....	82
1. ผู้ส่งจ่ายเขียนข้อกำหนดห้ามโอน.....	82
2. ผู้สลับหลังเขียนข้อกำหนดห้ามโอน.....	85
4.3 ผู้ทรงตราสารและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ทรงตราสารต้องปฏิบัติ.....	89
4.3.1 การเป็นผู้ทรงตราสาร.....	89
4.3.1.1 การเป็นผู้ทรงตราสารตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	89
4.3.1.2 การเป็นผู้ทรงตราสารตามหลักกฎหมาย ตราสารเปลี่ยนมือของต่างประเทศ.....	95
4.3.2 หน้าที่ของผู้ทรงตราสาร.....	113
4.4. ความรับผิดและข้อต่อสู้ของคู่สัญญาที่ลงลายมือชื่อในตราสาร.....	115
4.4.1 ความรับผิดของคู่สัญญาที่ลงลายมือชื่อในตราสาร.....	115
4.4.1.1 ความรับผิดของผู้ออกบัตรเงินฝาก.....	121
4.4.1.2 ความรับผิดของผู้สลับหลังบัตรเงินฝาก.....	121
4.4.1.3 ความรับผิดของผู้รับอาวัลบัตรเงินฝาก.....	123
4.4.2 ข้อต่อสู้ของลูกหนี้ตามตราสาร.....	124
4.4.2.1 ข้อต่อสู้ที่เป็นสาระสำคัญ.....	124
4.4.2.2 ข้อต่อสู้ระหว่างบุคคล.....	126
4.5 การใช้เงินตามตราสาร.....	127
4.6 การใช้สิทธิไล่เบี้ยภายหลังตราสารขาดความน่าเชื่อถือ.....	130
บทที่ 5 สภาพปัญหาของการนำบทบัญญัติว่าด้วยตัวเงินมาใช้บังคับกับบัตรเงินฝาก เพื่อให้บัตรเงินฝากเป็นตราสารเปลี่ยนมือ และแนวทางแก้ไข.....	135
5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย.....	135

5.2 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้ออกบัตรเงินฝากหรือผู้สละหลัก	
ในการเขียนข้อกำหนดดลบล้างหรือจำกัดความรับผิดของตนเอง.....	138
5.2.1 ผู้ออกบัตรเงินฝากเขียนข้อกำหนดดลบล้างหรือจำกัดความรับผิด.....	139
5.2.2 ผู้สละหลักบัตรเงินฝากเขียนข้อกำหนดดลบล้างหรือจำกัดความรับผิด.....	140
5.3 ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นผู้ทรงและสิทธิของผู้ทรงที่ได้รับโอนบัตรเงินฝาก	
ภายหลังสิ้นกำหนดเวลาใช้เงิน.....	143
5.3.1 ผลของการที่ผู้ทรงยื่นบัตรเงินฝากให้ใช้เงิน	
ภายหลังสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในบัตรเงินฝาก.....	143
5.3.2 ผลของการที่ผู้ทรงสละหลักโอนบัตรเงินฝากภายหลังสิ้นกำหนดเวลาใช้เงิน	
และความรับผิดของผู้รับสละหลักบัตรเงินฝาก.....	144
5.4 ปัญหาเกี่ยวกับการที่ผู้ทรงที่ติดคร่อมบัตรเงินฝากและเขียนข้อความห้ามเปลี่ยนมือ.....	147
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	151
1. บทสรุป.....	151
2. ข้อเสนอแนะ	160
รายการอ้างอิง.....	162
ภาคผนวก.....	167
ภาคผนวก (ก).....	168
ภาคผนวก (ข).....	175
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	182